

Červen 2022 v Zátocce nosatých opic

Na Borneu začíná období sucha, což s sebou jako každým rokem přináší vlnu vypalování křovin drobnými rolníky, kteří obnovují svá políčka, ale riskují tak i nekontrolované rozšíření ohně do okolních lesů. Požáry však zakládají i spekulanti s pozemky, kteří si tak snaží půdu nárokovat s vidinou následně jí prodat – zvláště v lesích, které byly před několika lety zahrnuty do průmyslové zóny Kariangau. Vláda ani nevládní organizace nevěnují těmto spekulacím patřičnou pozornost, a totéž lze prohlásit o dalším problému v téže oblasti, o ilegální těžbě dřeva. Ta začala probíhat poté, co byl les zpřístupněn rozestavěním kontroverzní silnice k mostu přes ostrov Balang. Liknavost provinční vlády v řešení dalšího z mnoha problémů průmyslové oblasti Kariangau, zničení pobřežního lesa kvůli plánované výstavbě slévárny na nikl, vedlo k demonstraci koalice nevládních organizací před budovou guvernéra. Pozitivním rokem ze strany provinční vlády je však sestavení pracovní skupiny pro vyhlášení mořské rezervace v Balikpapanském zálivu, ve které jsou zastoupeni tři členové našeho týmu. Ještě stále pocítujeme i negativní dopady pandemie Covid-19. Opakované zavírání škol se stalo jednou z příčin neúspěšného zakončení programu environmentální výchovy v mateřské v tomto školním roce.

1. V období sucha narůstá riziko lesních požárů

Období sucha začalo letos v červnu a jeho vrchol by měl nastat v srpnu. Na Borneu prší i v období sucha, ale často s několikadenními přestávkami, které stačí k tomu, aby se vytvořily podmínky příhodné pro vznik požárů. Letošní sucho má celkem normální průběh, ve srovnání s rokem 2015, kdy naposledy došlo k jeho prodloužení v souvislosti klimatickým jevem El Niño. Drobní rolníci sucha každoročně využívají k vypalování křovin i vzrostlého lesa, aby tak obnovovali nebo rozšiřovali svá políčka. Tím však riskují nekontrolované šíření požárů na rozlehlé plochy okolního lesa. Proto je dnes vypalování lesa zakázáno a v případě porušení zákazu hrozí vysoká pokuta nebo vězení.

Toto vypálené pole se nachází v bezprostřední blízkosti mangrovového lesa a představovalo biotop opic kahau nosatých

Požáry v Balikpapanském zálivu můžeme sledovat díky dvěma různým satelitům NASA, které detekují požáry na celém světě a hlásí je se zpožděním ne více než jeden den.

Monitoring požárů není snadný. Jde často o soukromé pozemky a majitel této farmy pávě naši hlídce zakazuje vstup na jeho území

Všechna místa, kde byl požár satelitem detekován, se snažíme okamžitě navštívit. Během května a června jsme dostali 3 taková hlášení. Ve všech případech šlo o vypalování políček místními farmáři. Ke dvěma požárům přitom došlo na území budoucího hlavního města, což naznačuje vážné nedostatky v příslibené ochraně lesa na tomto území.

Naštěstí ani vláda distriktu Penajam Paser Utara není ve věci rizika požárů zcela nečinná. Na ilegální povahu vypalování lesa upozornila prohlášením v tisku a sestavila 25-člený protipožární tým. Na zvýšené riziko požárů se připravuje i organizace ProNatura, která spravuje rezervaci Sungai Wain, a lesnická firma PT ITCI, která má ve správě další velké plochy pralesa. Je dobrá šance, že se podobně jako v předchozích 6 letech podaří zbývající lesy před požáry ochránit.

2. Nedaří se zastavit spekulace s pozemky ani ilegální kácení stromů

Dlouhodobě kritizovaný projekt stavby mostu přes ostrov Balang přináší přesně ty negativní dopady, kterých jsme se vždy obávali. Zpřístupnění lesa v oblasti Kariangau rozestavěnou

Ke kácení stromů podél rozestavěné silnice dochází sice v malém měřítku, zato ale dlouhodobě

propojovací silnicí, byť prozatím sjíždou jen pro motocykly, se stalo požehnáním pro gangy, které se věnují ilegální těžbě dřeva. Za poslední 4 měsíce patrolování podél sinice jsme stopy kácení stromů odhalili pokaždé. Avšak vzhledem k tomu, že těžba dřeva probíhá mimo území rezervace Sungai Wain, vláda i pravomocné nevládní organizace se těžbou dřeva podél silnice vytrvale odmítají zabývat. V tuto chvíli se proto snažíme problém zviditelnit v tisku, ale ani to se zatím nedaří.

Na stejném území však dochází i k dalším znepokojivým událostem. Les na území Kariangau byl totiž před několika let zahrnut do průmyslové zóny, což značně podpořilo činnost spekulantů s pozemky. Ti les kácí a vypalují a zakládají na něm farmy a osady v naději, že si pak budou moct pozemky nárokovat a prodat je průmyslovým podnikům (které tím zároveň zbaví špinavé práce ničení ochrannářsky cenných lesů). Lesy Kariangau jsou dnes plné cedulí se jmény „majitelů“, kteří si půdu nárokují. Bohužel i v těchto případech se vláda a odpovědné nevládní organizace zdráhají jakkoli zakročit. Dva případy, které jsme oznámili v minulých týdnech, zůstávají bez jakékoli odezvy. I zde však doufáme ve zvrát v případě, že se problém podaří zviditelnit v tisku.

Tento gang spekulantů vybudoval dokonce i malou osadu s přístavem, aby mohl území prohlásit za vlastní

3. Aktivisté požadují potrestání firmy za ilegální výstavbu slévárny niklu

V minulých měsících jsme jasně doložili porušení zákona společností PT. Mitra Murni Perkasa (PT. MMP) která zahájila výstavbu slévárny niklu bez zhodnocení dopadu výstavby na životní prostředí. Než se podařilo stavbu zastavit, došlo již ke zničení cenných pobřežních lesů podél pláže Sanro Mutti. Koalice nevládních organizací se shodla na tom, že postup provinční vlády v řešení tohoto případu je pomalý a laxní. Situace se nakonec vyhroutil ve chvíli, kdy společnost i přes zákaz Ministerstva životního prostředí a lesnictví z 4. dubna práci na staveništi v tichosti obnovila. To jsme zjistili během patroly 5. června.

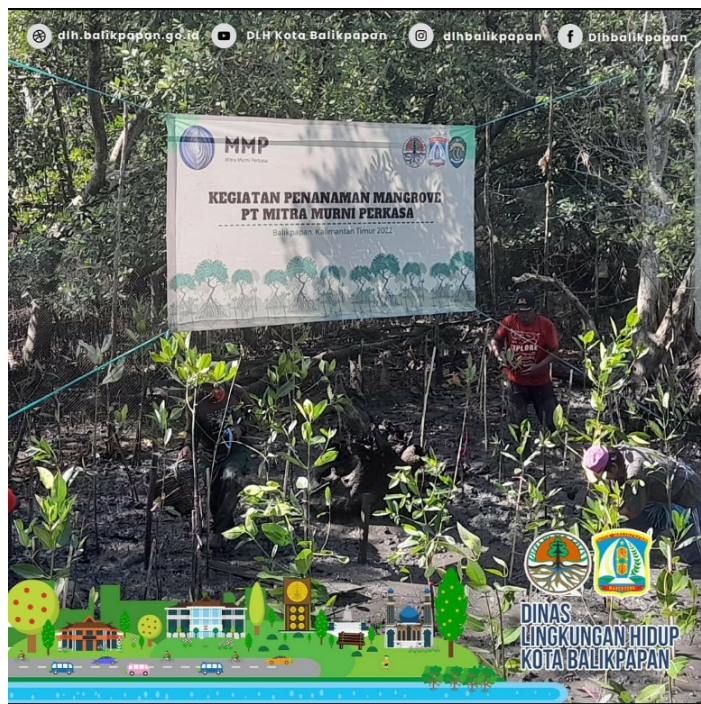
Zároveň se ukázalo, že úřad provinční vlády pro životní prostředí namísto projednávání postihu a nápravy způsobených škod zahájil proces schvalování nového dokumentu zhodnocení vlivu projektu na životní prostředí, který by už ovšem dříve způsobené škody nezahrnoval. Aktivisté z několika místních organizací se proto spojili a zorganizovali před budovou úřadu guvernéra demonstraci. Požadovali zastavení procesu schvalování povolení, a naopak zahájení procesu udělování patřičných sankcí. Výsledkem demonstrace je prozatím alespoň to to, že byly práce na staveništi opět zastaveny.

Demonstrace byla jen malá, zúčastnilo se jí jen asi 30 lidí, stačila však k dalšímu pozastavení všech prací na staveništi továrny

Korporace se však stále snaží hledat cestu, jak pokračovat ve výstavbě. Vše nasvědčuje tomu, že jedné ze skrytých podílníků této společnosti je i starosta města Balikpapanu, takže nepřekvapuje, že i úřad pro životní prostředí města Balikpapanu výstavbu továrny podpořil. Umožnil totiž firmě „kompenzovat“ zničení mangrovů nesmyslnou výsadbou mangrovových sazenic v parku Margomulyo. Aktivisté však namísto toho požadují obnovu pobřežních lesů přímo v místě, kde byly lesy touto firmou zničeny.

Post na Instagramu úřadu pro životní prostředí dokládá snahu místní vlády krýt environmentální prohřešky této i jiných firem. Na několika málo hektarech vzrostlého mangrovu Margomulyo jsou dosazované další a další sazenice a vše je propagováno jako kompenzace za zničení jiných rozlehlých území.

1. Guvernér stanovil pracovní skupinu pro založení mořské rezervace

Snaha o založení mořské rezervace v Balikpapanském zálivu má dlouhou a složitou historii. Po malých krocích se ale stále blížíme k jejímu završení. Územní plán pro moře a pobřeží, ve kterém je rezervace zanesena, byl schválen již před více než rokem. Samotné vyhlášení však představuje další dlouhý byrokratický proces. Vloni byl předložen návrh provinčnímu úřadu pro rybnictví a námořnictví a tento měsíc proces pokročil o jeden další důležitý krůček. Guvernér provincie Východní Kalimantan vydal návrh vyhlášky o sestavení pracovní skupiny

pro vyhlášení tohoto chráněného území. Byli do ní zařazeni i tři klíčoví členové našeho týmu - Darman, Husen dan Mappaselle. Tím by mělo být zajištěno, že se následující proces vyhlášení rezervace nezvrátí cestou dalších kompromisů a ústupků ve prospěch korporací a podobných hráčů. Ostatními členy pracovní skupiny se stali zástupci námořnictva, vlády (ekonomové a právníci) a místních rybářských komunit. Nejbližším úkolem pracovní skupiny bude vyhovorit plán managementu nové mořské rezervace, která bude nazvána prostě – Balikpapanský záliv.

2. První rok environmentální výchovy po otevření škol se nevydařil

V listopadu 2021 jsme se radovali z otevření škol díky ústupu pandemie Covid-19. Bohužel se ukázalo, že naše radost byla do jisté míry předčasná. Program environmentální výchovy v rámci mezinárodní sítě Education4Conservation jsme v Balikpapanském zálivu zahájili prozatím jen na jedné mateřské školce ve vesnici Jenebora. Cílem bylo především zaškolit nový učitelův tým. Postupné otevírání Indonésie po pandemii, včetně obnovení bývalých příležitostí, však brzy přispělo k tomu, že jsme o polovinu učitelů přišli. Kombinace opakovaného zavírání a otevírání škol, období dešťů nevhodného pro venkovní aktivity, a především nezkušenost zbylého týmu pak vedla k tomu, že se před koncem školního roku podařilo odučit jen pouhé 3 lekce, zaměřené na vybudování zájmu dětí o běžné přírodniny, které denně potkávají ve svém okolí. Na další výukové modely už čas nezbyl.

Optimismus nám ale dodávají úspěchy dalších škol na Sumatře a na Jávě, které se o programu Education4Conservation zapojily. Věříme tomu, že letošní neúspěch v Jeneboře byl výsledkem nepříznivých okolností, ze kterých se naši učitelé mohou poučit pro příští školní rok, který začne v polovině července. Pokusíme se během něj pracovat s novým ročníkem dětí ve stejné mateřské školce. Než se budeme moci vrátit k výuce environmentální výchovy i na základních a středních školách, tak jak tomu bylo před pandemií, bude nejprve nutné zajistit konzistentnost a profesionalitu nového učitelův týmu, a k tomu jediný rok nemusí stačit, jak se právě ukázalo.

Děti zjišťují, jak různě se mohou běžné přírodniny kolem nás chovat, například když je ponoříme do vody. Třeba mech vodu nasaje a pak ji pomalu po kapkách znovu uvolňuje